

KARDOMŲJŲ PRIEMONIŲ PASKIRTIS IR SISTEMA BAUDŽIAMAJAME PROCESU

Ieva Paukštienė¹, Dalia Perkumienė^{1,2}

¹Kazimiero Simonavičiaus universitetas, ²Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegija

Anotacija

Straipsnyje išanalizuotos kardomosios priemonės, jų reikšmė ir taikymas baudžiamajame procese. Dėmesys kardomajai priemonei suėmimui yra ypatingai didelis dėl šios procesinės prievartos priemonės problematikos. Šiame darbe pagrindinis dėmesys bus skiriamas griežčiausiai kardomajai priemonei bei nepakankamam švelnesnių kardomųjų priemonių taikymui. Sparčiai besivystant šiandieniniai visuomenė, vis garsiau kalbama apie žmogaus teisių apsaugos ir užtikrinimo problemas, keliančias susirūpinimą ne tik nacionaliniu, bet ir tarptautiniu lygmeniu. Kardomoji priemonė yra skiriama tik tuo atveju, kai yra pakankamai įrodymų, leidžiančių pagrįstai manyti, jog subjektas padaręs jam inkriminuojamą veiką, galimai pažeidė kito žmogaus teises. Atsižvelgiant į tai, pirmiausia savo straipsnyje norėčiau išskirti teorinę kardomųjų priemonių svarbą. Viena ryškiausių kardomųjų priemonių problemų yra tai, kad procesinės prievartos priemonės ne visada užtikrina sklandų baudžiamąjį procesą. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse numatyta kardomųjų priemonių sistema iš dalies padeda pasiekti BPK 119 straipsnyje numatytus tikslus griežčiausiomis kardomosios priemonėmis, tokiomis kaip suėmimas, intensyvi priežiūra ar namų areštas. Dažniausiai tikslai yra pasiekiami, tačiau švelnesnėmis kardomosios priemonėmis užtikrinti tikslus ne retai būna sudėtinga, kadangi jos nuolatos būna pažeidinėjamos ir jų nesilaikoma. Tokiu atveju būtina skirti griežtesnę kardomąją priemonę ir išsamiai išdėstyti, kokios pasekmės bus nesilaikant švelnesnių kardomųjų priemonių.

Raktažodžiai: Kardomoji priemonė, suėmimas, procesinės prievartos priemonės

Įvadas

Baudžiamojo proceso kodeksas 119 str. nustato kardomųjų priemonių paskirtį: „Kardomosios priemonės gali būti skiriamos siekiant užtikrinti įtariamojo, kaltinamojo ar nuteistojo dalyvavimą procese, netrukdomą ikiteisminį tyrimą, bylos nagrinėjimą teisme ir nuosprendžio įvykdymą, taip pat siekiant užkirsti kelią naujoms nusikalstamoms veikoms.“

Baudžiamojo proceso metu siekiama greitai ir išsamiai ištirti padarytą nusikalstamą veiką. Jeigu ikiteisminio tyrimo metu yra pakankamai surinkta įrodymų, įrodančių asmens kaltę, siekiama teisingai ir motyvuotai nubausti asmenį, padariusį nusikalstamą veiką. Tam, kad užtikrinti subjekto dalyvavimą ikiteisminiame tyrime yra skiriamos kelios arba viena kardomoji priemonė. Taip pat kardomosios priemonės yra skiriamos norint užtikrinti, kad nebūtų padaryta daugiau nusikalstamų veikų ir siekiant to išvengti. „Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija taip pat leidžia riboti asmens teises tais atvejais, kai reikia užkirsti kelią teisės pažeidimams, nubausti asmenis, padariusius nusikaltimus, apsaugoti kitų asmenų teises ir laisves, garantuoti visuomenės saugumą, viešą tvarką, sveikatą, moralę, užtikrinti šalies ekonominę gerovę“ (Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, 2000).

Temos aktualumas. Sparčiai besivystant šiandieniniai visuomenė, vis garsiau kalbama apie žmogaus teisių apsaugos ir užtikrinimo problemas, keliančias susirūpinimą ne tik nacionaliniu, bet ir tarptautiniu lygmeniu. Apžvelgsime statistinius rodiklius, kiek nuo 2016 iki 2018 metų buvo taikyta švelniausių kardomųjų priemonių. Remiantis teismų praktika pakalbėsiu apie asmens teisių suvaržymą, tai yra apie kardomąją priemonę, kuri riboja

asmens teisę į laisvę, čia aptarsime kaip pernelyg ilga ikiteisminio tyrimo trukmė daro vis mažiau įtikinančiais prokuroro argumentus, prašant pratęsti kardomąją priemonę – suėmimą.

Problematika. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse numatyta kardomųjų priemonių taikymo sistema ne visada padeda užtikrinti įtariamąjo, kaltinamojo ar nuteistojo dalyvavimą procese, ikiteisminio tyrimo netrukdomą ir nuosprendžio įvykdymą.

Temos naujumas. Kardomųjų priemonių paskirties ir sistemos baudžiamajame procese taikymo tema išlieka nauja dėl nuolatinio siekio įgyvendinti valstybės pareigą ir ištirti nusikaltimą, užtikrinant kitų asmenų apsaugą.

Tyrimo tikslas. Tikslas – ištyrus Lietuvos Respublikoje taikomas kardomasias priemones, jų sistemą bei paskirtį procesinių prievartos priemonių sistemoje, ištyrus griežčiausios kardamosios priemonės sistemą, pateikti atitinkamas išvadas.

Tyrimo objektas. Kardamosios priemonės baudžiamajame procese.

Tyrimo metodika. Taikyti teoriniai metodai, taikytas sisteminės analizės metodas – šis metodas panaudotas analizuojant kardomasias priemones kaip procesinės prievartos komponentus bei bandant rasti sprendimus kai kuriose probleminėse situacijose, susijusiose su kardomųjų priemonių taikymu. Taikyti empiriniai metodai, dokumentų analizės metodas panaudotas renkant pirminę informaciją iš teismų praktikos, Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos, mokslinės literatūros. Analizės duomenys buvo palyginti su Informatikos ir ryšių departamento duomenimis.

Bendrųjų kardomųjų priemonių samprata ir jų vieta procesinės prievartos priemonių sistemoje

Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodekso 1 straipsnyje įtvirtinta bendra baudžiamojo proceso paskirtis: ginti žmogaus ir piliečio teises bei laisves, valstybės ir visuomenės interesus, greitai ir išsamiai atskleisti nusikalstamas veikas ir tinkamai pritaikyti įstatymą (LR BPK, 2002). Taigi kas yra ta kardomoji priemonė. Jau pats žodis „kardomasis“ aiškiai parodo, jog ši priemonė užkardo tam tikras žmogaus teises. Jų paskirtis yra užtikrinti įtariamąjo, kaltinamojo ar nuteistojo dalyvavimą procese, netrukdomą ikiteisminį tyrimą, bylos nagrinėjimą teisme ir nuosprendžio įvykdymą, taip pat siekiant užkirsti kelią naujoms nusikalstamoms veikoms (LR BPK, 2002). Kardamosios priemonės ir procesinės prievartos priemonės iš tikrųjų yra gana stiprus asmens teisių suvaržymas, tačiau tai yra reikalinga norint užtikrinti, jog nebūtų pažeidinėjami įstatymai. Pačioje Konstitucijoje yra nustatyta, kad „įgyvendindamas savo teises ir naudodamasis savo laisvėmis, žmogus privalo laikytis Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų, nevaržyti kitų žmonių teisių ir laisvių“ (LR Konstitucija, 1992). Tai reiškia, jog tam tikromis sąlygomis, kai nėra laikomasi Konstitucijos ir įstatymų bei yra pažeidinėjamos kitų žmonių teisės ir laisvės, valstybė turi teisę suvaržyti asmens teises ir laisves prieš jo valią. Tačiau žmogaus teisės turi būti suvaržytos teisėtai ir neperžengiant ribų, o procesinės prievartos priemonės yra vienas iš žmogaus teisių suvaržymų, kuriomis pasitelkiama siekiant apsaugoti ir ginti kitus piliečius, jog nebūtų pažeistos jų teisės ir laisvės. Pagal baudžiamojo proceso kodeksą suėmimas yra viena griežčiausia kardomoji priemonė, asmens laisvės apribojimas, tam tikrą laiką izoliuojant jį nuo visuomenės. Kadangi ši kardomoji priemonė yra griežčiausia, ji gali būti taikoma tik tuomet, kai nėra galimybės užtikrinti, jog tikslai numatyti BPK 119 straipsnyje bus pasiekti švelnesnėmis kardamosiomis priemonėmis. BPK 122 straipsnio 8 dalyje nurodoma, jog suėmimas gali būti skiriamas tik tiriant ir nagrinėjant bylas dėl nusikaltimų, už kuriuos baudžiamasis įstatymas numato griežtesnę negu vienerių metų laisvės atėmimo bausmę.

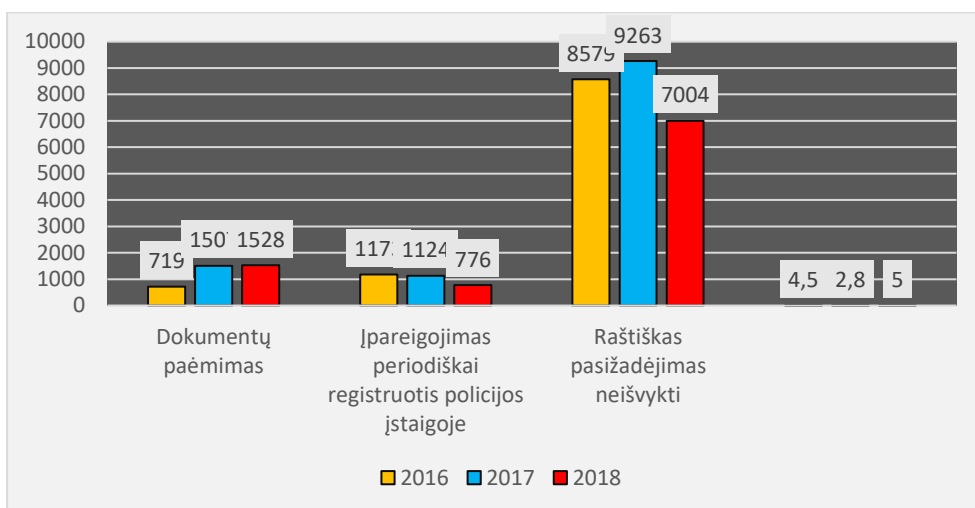
Griežčiausia kardomoji priemonė – suėmimas neturėtų būti taikoma kaip pagrindinė procesinės prievartos priemonė, pirmiausia reikėtų esant galimybei pasinaudoti alternatyviomis priemonėmis, kurios yra numatytos BPK. Tačiau šiuolaikinė teismų sistema šiuo principu nesivadovauja ir suėmimas yra taikomas net tada, kai iš esmės jis yra nereikalingas ir perteklinis veiksmas. Konstitucinėje jurisprudencijoje ne kartą konstatuota „kad siekiant užkirsti kelią neteisėtoms veikoms ne visada tokios veikos pripažintinos nusikalstamomis ir jas padariusiems asmenims taikytinos griežčiausios priemonės – bausmės. Dėl to kiekvieną kartą, kai reikia spręsti, ar pripažinti veiką nusikaltimu ar kitokiu teisės pažeidimu, labai svarbu įvertinti, kokių rezultatų galima pasiekti kitomis, nesusijusiomis su bausmių taikymu, priemonėmis (Lietuvos Respublikos Konstitucijos nutarimai, 1997).

Rezultatai

Švelniausių kardomųjų priemonių statistiniai rodikliai

Surinkus duomenis iš informatikos ir ryšių departamento (toliau – IRD) prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (Žr. 1 pav.) matyti, kad kardomoji priemonė – rašytinis pasižadėjimas neišvykti yra taikoma dažniausiai, palyginus su kitomis taip pat priskirtomis prie švelnesnių kardomųjų priemonių, tai yra dokumentų paėmimas ir įpareigojimas periodiškai registruotis policijos įstaigoje, tai rodo 2016-2017 metų ir 2017-2018 metų statistikos.

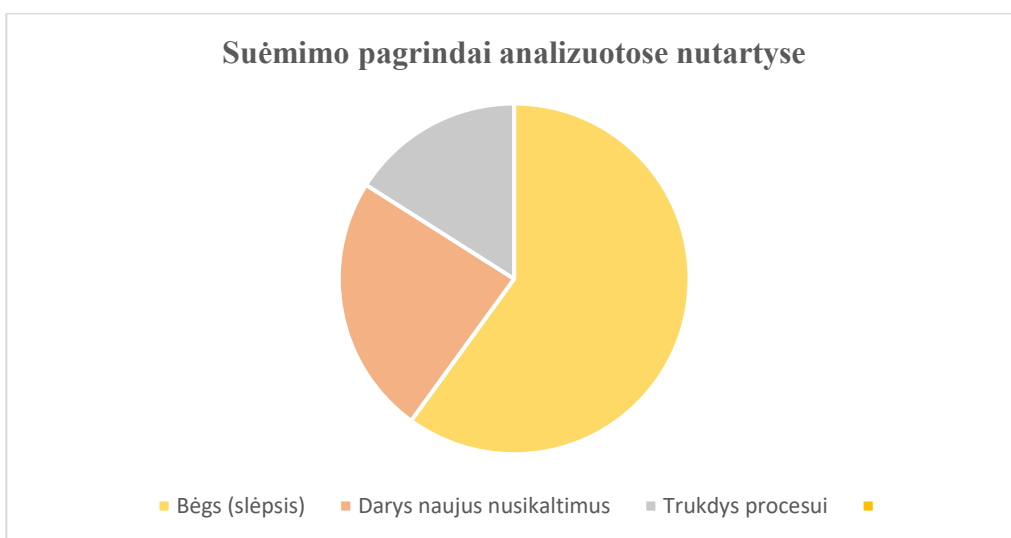
Iš švelniausių kardomųjų priemonių daugiausiai per 3 metus yra taikyta kardomoji priemonė – rašytinis pasižadėjimas neišvykti, 2017 metais ši priemonė buvo taikyta daugiausiai kartų, o 2018 metais ji buvo taikoma mažiausiai kartų palyginus su kitais dvejais metais, tačiau palyginus ją su kitomis švelnesnėmis kardomosiomis priemonėmis ji pasižymėdavo pirmumu ir buvo taikoma dažniausiai, raštiškas pasižadėjimas neišvykti yra pati lengviausia kardomoji priemonė, kuri gali būti skiriama, nes dokumentų paėmimas irgi yra gana švelni kardomoji priemonė, tačiau ji kartu sukelia ir keblumų asmeniniame gyvenime, be dokumentų negali niekur išvykti už savo valstybės ribų, negali sudaryti santuokos, pasirašinėti įvairių procesinių dokumentų ir kita, o įpareigojimas periodiškai registruotis policijos įstaigoje iš dalies suvaržo žmogaus kilnojimosi laisvę, nes yra įpareigotas registruotis policijos įstaigoje ir asmuo, kuris yra įpareigotas laikytis šios kardamosios priemonės neturi teisės jos pažeidinėti ir neatvykti jam nustatytu laiku į policijos įstaigą, pažeidus šią kardomąją priemonę jam gali būti paskirta kita griežtesnė kardomoji priemonė.

1 pav. Statistika švelniausių kardomųjų priemonių, taikytų per 2016, 2017 ir 2018 metus
Fig. 2. Statistics on the most lenient precautionary measures imposed in 2016, 2017 and 2018

Kardomosios priemonės – suėmimo pagrindai analizuotose nutartyse

Atliekant tyrimą pastebima, jog visi prokurorai prašydami skirti įtariamajam suėmimą, nurodė riziką, kad asmuo bėgs slėpsis. Didžioji dalis prokurorų pareiškimė skirti kardomąją priemonę - suėmimą nurodė tik vieną pagrindą ir tik labai maža dalis nurodė visus tris pagrindus. Plačiau apie tai (Žr. pav. Nr. 2).

2 pav. Suėmimo pagrindai analizuotose nutartyse

Fig. 2. Grounds for arrest in the judgments analysed

Aukščiau pavaizduotoje diagramoje puikiai atsispindi, kad pagrindas bėgs (slėpsis) yra dažniausiai nurodomas pareiškimė skirti kardomąją priemonę – suėmimą. Pažymėtina tai, jog analizuojant nutartis nebuvo nei vienos nutarties, kurioje būtų nenurodomas

pagrindas bėgs (slėpsis), net 40% prokurorų nurodė tik vieną pagrindą, kad įtariamasis gali bėgti (slėptis) nuo ikiteisminio tyrimo pareigūnų, prokuroro ar teismo, 33,333% prokurorų nurodė, jog įtariamasis bėgs (slėpsis) ir darys naujas nusikalstamas veikas ir 20% prokurorų nurodė, jog įtariamasis bėgs (slėpsis) ir trukdys procesui, be to tik 6,666% prokurorų nurodė visus tris pagrindus. Prokurorai prašydami skirti suėmimą įtariamajam nurodant pagrindą bėgs (slėpsis) atsižvelgdavo į asmens šeiminių padėtį, nuolatinę gyvenamąją vietą, darbo santykius, sveikatos būklę, ankstesnį teistumą, ryšius užsienyje ir kitas aplinkybes. Nurodant pagrindą, jog įtariamasis darys naujus nusikaltimus, prokurorai dažniausiai atsižvelgdavo į tas aplinkybes, jog praeityje yra ne vieną kartą teistas, yra įtiriamas apysunkio, sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo padarymu, ankstesni teistumai nesulaikė įtariamojo nuo galimai pakartotinių nusikaltimų darymo ir nepaveikė jo, kad jis laikytųsi įstatymų ir vėl nenusikalstų, be to nurodant šį pagrindą asmenys dažniausia neturi legalaus pragyvenimo šaltinio ir nusikalstamų veikų darymas neabejotinai turi tiesioginį ryšį su faktu, jog asmuo niekur nedirba, negauna teisėtų pajamų, todėl galimai jis lėšas pragyvenimui gauna nusikalstamu būdu. Nurodant pagrindą, jog įtariamasis trukdys procesui, dažniausiai yra atsižvelgiama į tai, jog šiam momentui nėra nustatyti visi bendrininkai, nėra apklausti liudytojai, kuriuos būdamas laisvėje įtariamasis gali mėginti paveikti, nėra nustatytos visos nusikalstamos veikos padarymo aplinkybės, nėra atlikti visi procesiniai veiksmai. Kaip prieš tai jau buvo minėta, net 70% prokurorų pareiškimų skirti kardomąją priemonę – suėmimą, teismas tenkina. Lietuva ES išsiskiria, kaip valstybė su vienu didžiausių sėkmingų prašymų skirti suėmimą kiekiu (Vengrijos Helsinkio komitetas, „Suėmimo reformos skatinimas“, 2013). Vertėtų apžvelgti teismo motyvus tenkinant prokurorų pareiškimus dėl šios kardomosios priemonės. Išanalizavus visas mano pasirinktas nutartis, visose buvo nurodyta, jog teismui pateiktoje ikiteisminio tyrimo medžiagoje yra pakankamai duomenų, leidžiančių manyti, kad įtariamasis galimai padarė jam inkriminuojamas nusikalstamas veikas. Pažymėtina, jog visose nutartyse taip pat buvo paminėta aplinkybė apie įtariamojo galimai padarytos nusikalstamos veikos sunkumą. Taip pat kiekvienoje nutartyje yra akcentuojama, jog šioje tyrimo stadijoje kaltės klausimas nesprendžiamas, todėl šių duomenų neturi būti tiek, kad būtų galima priimti apkaltinamąjį nuosprendį. Teismas skirdamas suėmimą dažniausiai vadovaujasi tuo, jog įtariamasis yra kaltinamas apysunkio, sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo padarymu, žinoma gresianti griežta laisvės atėmimo bausmė nėra absoliuti sąlyga taikyti griežčiausią kardomąją priemonę, tačiau jos pakanka pagrįstam manymui, kad įtariamasis bėgs (slėpsis) nuo teismo, kai byloje yra ir kitų faktinių aplinkybių, pagrindžiančių šį manymą. Dažniausiai įtariamasis yra niekur nedirbantis, neturintis nuolatinės gyvenamosios vietos, todėl net nėra galimybės taikyti švelnesnę kardomąją priemonę kaip namų areštą ar intensyvią priežiūrą, nes norint taikyti švelnesnes kardomasias priemones, reikia nurodyti savo nuolatinę gyvenamąją vietą, nėra saistomas tvirtais socialiniais – ekonominiais ryšiais, nemaža dalis įtariamųjų net nėra Lietuvos Respublikos piliečiai, kas taip pat sukelia abejonių teismui, jog įtariamasis nebandys suvokdamas galimos atsakomybės neišvengiamumą už galimai padarytą nusikalstamą veiką bėgti (slėptis) nuo ikiteisminio tyrimo pareigūnų, prokuroro ar teismo (Rakauskas, 2010). Svarbu paminėti ir tai, jog tik labai maža dalis įtariamųjų prisipažino visiškai padarę nusikalstamą veiką, tačiau didžioji dalis įtariamųjų apskritai susilaikė ir nenurodė ar jie prisipažįsta ar ne padarę nusikalstamą veiką. EŽTT savo praktikoje yra aiškiai nurodęs, kad nutartyse dėl suėmimo išdėstyti argumentai negali būti „bendri ir abstraktūs“ (Smirnova prieš Rusiją, 2003). Būtent dėl šios priežasties analizavome trisdešimt skirtingų apylinkės teismo nutarčių dėl suėmimo skyrimo įtariamajam. Pažymėtina, jog visose nutartyse yra aprašyta bendra teorija, 40% nutarčių labiau apžvelgiama paties įtariamojo socialinė padėtis ir pati nusikalstama

veika, daugiau įsigilinama į galimai padarytos nusikalstamos veikos aplinkybes ir egzistuojančius faktus, tačiau net 60% nutarčių yra gana abstrakčios ir galimai padarytos nusikalstamos veikos aplinkybės nėra išsamiai aprašytos ir aptartos, skiriant suėmimą reikia įrodyti, jog tolimesnis asmens kalinimas yra svarbus ir reikalingas procesui, tačiau ne visose nutartyse tai atsispindi, dalis ikiteisminių tyrimų galėtų vykti ir taikant švelnesnes kardomasias priemones įtariamiesiems, tačiau akivaizdu kaip jau aukščiau minėjau, kad jei asmuo neturi nuolatinės gyvenamosios vietos tai padaryti yra kiek sudėtingiau, nors nagrinėjant nutartis ir stebint posėdžius pastebėjau, jog kartais advokatai sąmoningai nesupranta, jog neturėjimas nuolatinės gyvenamosios vietos yra kliūtis skirti intensyvią priežiūrą ar namų areštą, nes nutartyje reikia nurodyti kokių adresu įtariamasis gyvena, jeigu jam bus paskirta švelnesnė kardomoji priemonė. Tačiau bet kokių atveju kardomasis kalinimas paliečia asmens laisvę ir ją riboja, todėl taikant suėmimą yra labai svarbu išsamiai nurodyti nutartyse visas aplinkybes ir riziką kodėl asmuo turi būtinai būti įkalintas vykstant ikiteisminiam tyrimui. EŽTT reikalauja, kad, peržiūradamas sprendimą skirti suėmimą, teismas nepamirštų, jog paleidimo į laisvę prezumpcija tebegalioja, (Michalko prieš Slovakiją, 2010). Tolesnį kalinimą „kuriuo nors atveju galima pateisinti tik tuomet, jei yra konkrečių požymių, kad to reikalauja tikras viešasis interesas, kuris, nepaisant nekaltumo prezumpcijos, atsvertų Konvencijos 5 straipsnyje numatytą pagarbos asmens laisvei taisyklę“ (McKay prieš Jungtinę Karalystę, 2006).

Valdžios institucijos turi nuolatinę pareigą vertinti, ar nebūtų galima pritaikyti alternatyvių suėmimui priemonių (Darvas prieš Vengriją, 2011).

Atliekant tyrimą, tai yra sudarius anketas, prokurorams ir teisėjams buvo pateikiami klausimai apie kardomasias priemones ir jų veiksmingumą. 75% respondentų atsakė, jog suėmimas taikomas kaip krašutinė priemonė (ultima ratio) tik tada, kai kitomis švelnesnėmis kardomosiomis priemonėmis negalima pasiekti BPK 119 straipsnyje numatytų tikslų. Tačiau 25% respondentų teigė, jog suėmimu yra piktnaudžiaujama ir jis taikomas neproporcingai, kartais jis taikomas neatsižvelgiant ir neįvertinus galimybių taikyti švelnesnes kardomasias priemones ar jų kompleksą, o tai liudija EŽTT bylos prieš Lietuvą. Paklausus prokurorų ir teisėjų kaip Europoje suėmimo taikymo struktūra veikia suėmimo praktiką Lietuvoje ir ar Europos arba tarptautinis bendradarbiavimas galėtų padėti dažniau išvengti suėmimo, respondentai visi vieningai teigė, jog Europos suėmimo taikymo principai veikia suėmimo praktiką ir Lietuvoje, nors Lietuva dažnai pralaimi bylas EŽTT, dėl suėmimo taikymo trukmės, tačiau suėmimas ir toliau taikomas beveik visą leidžiamą maksimalų laikotarpį, bet tikimasi, jog tarptautinis bendradarbiavimas ateity padės dažniau išvengti suėmimo.

Visgi pabrėžtina, kad suėmimas, kaip kardomoji priemonė, yra svarbi baudžiamajame procese, tačiau manytina, kad dėl suėmimo skyrimo turėtų būti svarstoma tik kraštutiniu atveju. Atsižvelgiant į tai, kad suėmimas yra griežčiausia kardomoji priemonė, ribojanti viena iš svarbiausių žmogaus teisių, neturėtų būti piktnaudžiaujama šia kardomąja priemone. „Tikėtina, kad suimtieji yra mažiau remiami arba mažiau komunikuoja su šeima ir visuomene, nei nuteistieji. Didžiausias skirtumas tarp Europos Sąjungos valstybių narių yra tai, kad šios praktikuoja nereikalingą suėmimą tokiu būdu anksčiau laiko nuteisdamos asmenį. Šalis privalo įgyvendinti/realizuoti reglamentavime siūlomas kardomojo kalinimo alternatyvas, nes piktnaudžiavimas suėmimu yra brangus ir nuostolingas“ (The Quaker Council for European Affairs, 2014).

Išvados

1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse numatyta kardomųjų priemonių sistema, iš dalies padeda pasiekti BPK 119 straipsnyje numatytus tikslus, griežčiausiomis kardomosiomis priemonėmis, tokiomis kaip suėmimas, intensyvi priežiūra ar namų areštas, dažniausiai tikslai yra pasiekiami, tačiau švelnesnėmis kardomosiomis priemonėmis užtikrinti tikslus ne retai būna sudėtinga, kadangi jos nuolatos būna pažeidinėjamos ir jų nesilaikoma, tokiu atveju būtina skirti griežtesnę kardomąją priemonę ir išsamiai išdėstyti kokios pasekmės bus, nesilaikant švelnesnių kardomųjų priemonių.
2. Įvertinus teisinį Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso prievartos priemonės suėmimo reguliavimą, taikymo praktiką, vadovaujantis suėmimo sąlygomis ir pagrinčiais, prieita išvados, kad suėmimas, kaip griežčiausia kardomoji priemonė taikoma dažnai, prieš tai nesvarstant galimybės taikyti švelnesnes kardomasias priemones.
3. Teismai įprastai suėmimą skiria itin noriai, neatsižvelgdami į tai, kad čia pati griežčiausia kardomoji priemonė. Nors suėmimas turėtų būti taikomas kaip ultima ratio, tačiau praktika rodo, jog suėmimu yra piktnaudžiuojama ir alternatyviomis kardomosiomis priemonėmis naudojama itin retai, todėl galima teigti, jog teismų praktika yra šiek tiek ydinga ir prie tokios ydingos situacijos prisideda ir šios srities reglamentavimas, apribojantis galimybes skirti švelnesnes priemones.

Literatūra

1. Nusikalstamų veikų žinybinio registro atviri duomenys/paslaugos https://www.ird.lt/lt/paslaugos/nusikalstamu-veiku-zinybinio-registro-nvzr-atviri-duomenys-paslaugos/ataskaitos-1/nusikalstamumo-ir-ikiteisminių-tyrimu-statistika-1/view_item_datasource?id=7616&datasource=30691.
2. Rakauskas, R. (2010). Prokuroro dalyvavimo civiliniame procese teorinės ir praktinės problemos.
3. Teismo nutartis Smirnova prieš Rusiją, 2003.
4. Teismo nutartis Michalko prieš Slovakiją, 2010.
5. Teismo nutartis McKay prieš Jungtinę Karalystę, 2006.
6. Teismo nutartis Darvas prieš Vengriją, 2011.
7. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas, 2002.
8. Lietuvos Respublikos Konstitucija, 1992.
9. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimai, 1997.
10. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, 2000.
11. Vengrijos Helsinkio komitetas, „Suėmimo reformos skatinimas“, 2013.
12. The Quaker Council for European Affairs, 2014.

Ieva Paukštienė, Dalia Perkumienė

The purpose and system of remand measures in criminal proceedings

Summary

The article reviews preventive measures, their meaning and application in the criminal process. The focus on pre-trial detention is particularly high due to the problematic nature of this procedural coercion. In this paper we will not detail all pretrial detention measures, the focus will be on the strictest pretrial detention measure and we will review the insufficient application of milder pretrial detention measures. With the rapid development of today's society there is more and more talk about the problems of protecting and ensuring human rights, causing concern not only at the national, but also at the international level. A pre-trial detention measure is imposed only if there is sufficient evidence to reasonably believe that the subject may have violated the rights of another person after committing the act he is accused of. Taking this into account, in my article I would first like to highlight the theoretical importance of preventive measures. One of the most obvious problems with pretrial detention is that procedural coercion does not always ensure a smooth criminal process. The system of remand measures provided for in the Code of Criminal Procedure of the Republic of Lithuania partially helps to achieve the goals set out in Article 119 of the Criminal Procedure Code. The goals are usually achieved with the strictest remand measures, such as arrest, intensive care or house arrest, but it is often difficult to ensure the goals with milder remand measures since they are constantly violated and not observed. In such a case it is necessary to assign a stricter pre-trial detention measure and to state in detail what the consequences will be if the milder pre-trial measures are not observed.

Keywords: pre-trial detention, arrest, procedural coercion measures